

Lähetekriteerit neuropsykiatriseen työryhmään

Neuropsykiatrian työryhmä tekee diagnostisia arvioita 16 vuotta täyttäneille potilaille, joilla epäillään diagnoosiryhmiin F80-89, F90, F95, F98.8 kuuluvia oireyhtymiä. Kehityksellisillä neuropsykiatrisilla häiriöillä tarkoitetaan lapsuudessa alkavia aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriötä (ADHD/ADD), autismikirjon häiriötä ja Touretten oireyhtymää sekä niihin verrattavia häiriötä (F80-F95), joihin liittyy käyttäytymisen ja tunne-elämän sekä toimintakyvyn ongelmia. Mikäli oireet ovat alkaneet murrosiässä tai aikuisuudessa, ne todennäköisesti johtuvat muusta syystä, esimerkiksi psykiatrisesta häiriöstä tai neurologisesta sairaudesta.

Neuropsykiatria on ensisijaisesti konsultoiva yksikkö. **Potilaan hoitosuhde lähetettävään lääkäriin säilyy koko tutkimusjakson ajan.** Tutkimusjakson jälkeen potilas siirtyy perusterveydenhuoltoon, työterveyteen tai psykiatriselle poliklinikalle.

- ADHD-epäilyn osalta aikuiset täytyy tutkia perustasolla.
- Mikäli on hyvin epäselvä tai differentiaalidiagnosointia edellyttävä aikuinen, hänet voidaan lähettää selvitykseen Vaasan keskussairaalan psykiatrian yksikköön.

Lähetteet palautetaan täydennyspyyntönä, mikäli **alla mainitut kriteerit** eivät täyty.

Kun alla olevat kriteerit täyttyvät ja potilas lähetetään neuropsykiatriseen työryhmään, neuropsykiatrinen työryhmä tekee tarvittavat neuropsykiatriset tutkimukset ja aloittaa tarvittaessa lääkityksen, jos siihen on tarvetta. Sen jälkeen kun lääkitys stabiloitu, mikäli potilaalla ei ole muuta raskasta erikoissairaanhoidon vaativaa psykiatrista sairautta, lääkityksen seuranta ja uusinta tapahtuu perusterveyden-, opiskelijaterveyden- tai työterveyshuollossa. Tarvittava kuntoutus tapahtuu lähetettävän tahon kautta taholla kunnan myöntämällä maksusitoumuksella tai KELAN kautta.

Lähetekriteerit:

- Vahva epäily neuropsykiatrisesta häiriöstä, jonka oireet ovat alkaneet jo lapsuudessa (elämänkaari) ja jonka nykyiset oireet aiheuttavat subjektiivista kärsimystä ja haittaa useilla elämän osa-alueilla (opiskelu, työ, ihmissuhteet). Jos oireet ovat alkaneet vasta murrosiässä tai aikuisuudessa, ne johtuvat todennäköisesti muusta syystä kuten psykiatrisesta häiriöstä tai neurologisesta sairaudesta. **Lähetteessä oltava mainintaa lapsuusajan oireilusta.**
- Seulontatestejä (esim. ASRS) tehty mahdollisuuksien mukaan (ADHD epäily)

- Ei alkoholin liikkakäyttöä eikä muiden päihteiden käyttöä (audit). Ennen neuropsykiatrisiin tutkimuksiin lähettämistä edellytetään riittävää päihdehäiriön hoitoa ja laboratoriokokein) varmistettua päihdeettömyyttä vähintään kolme kuukauden ajan. Kaikilta neuropsykiatriseen tutkimuksiin lähetettäviltä potilailta tulee ottaa **B-PVK, P-Gluk, P-ALAT, P-GT, S-TSH, S-t4V, P-Krea, S-CDT sekä virtsan kvalitatiivinen huumeseula.**
- Ei hoitamatonta tai huonossa hoitotasapainossa olevaa vakavaa mielialahäiriötä, psykoottista häiriötä tai muuta akuuttia psyykkistä häiriötä tai kriisiä (**BDI, BAI, M.I.N.I., (MDQ)**). Jotta neuropsykiatrinen tutkimus voidaan toteuttaa luotettavasti, on näiden sairauksien asianmukainen hoito toteutettava hoidonpöytäkirjan mukaisesti ennen lähetteen kirjoittamista.
- Merkittävät somaattiset sairaudet kohtuudella selvitetty.

Nuoret ja aikuiset, joille on jo asetettu neuropsykiatrinen diagnoosi, voidaan lähettää neuropsykiatrian poliklinikalle seuraavin indikaatioin:

- Lääkitysarvio erityisosaamista vaativissa tilanteissa
- Kuntoutussuunnitelman tarkistus ja hoidon suunnittelu tapauskohtaisesti

Potilaan on hyvä varautua toimittamaan tutkimusasiakirjoja ja sairaskertomuksia.

Neuropsykiatristen häiriöiden arviointi edellyttää aina tietoa oirekuvasta myös lapsuuden ja nuoruuden ajalta. Tärkeitä asiakirjoja ovat mm:

- Lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon asiakirjat
- Päiväkodin arviot, jos ovat saatavilla, erityisesti varhaiskasvatussuunnitelmat ja kouluvalmius arvio
- Koulu- ja opiskelutodistukset ja mahdollisesti HOJKS-arviot
- Sosiaalihuollon asiakaskertomukset
- Psykologin lausunnot
- Aikaisemmat psykiatriset ja neurologiset sairauksikertomukset

Emme myöskään jatka muualla aloitettua ADHD-lääkitystä, mikäli henkilöä ei ole tutkittu asianmukaisesti ja hänellä ei ole todettua ADHD:ta.

Lisätietoja asiakirjoista antaa neuropsykiatrian työryhmän sihteeri 06 213 2146 tai psykiatrisen poliklinikan osastonhoitaja Anu Hiironniemi 040 6315245.